

27. mai 2024

Høringsinnspill fra stiftelsen CRUX:

NOU 2024: 1 Definisjon og registrering av ideelle velferdsaktører

CRUX er en landsomfattende ideell og diakonal stiftelse med rundt 600 ansatte og 170 frivillige. CRUX er en av de større ideelle leverandørene av barnevernsinstitusjoner. I tillegg drifter stiftelsen spesialiserte fosterhjem og ulike hjelpetiltak på kommunalt nivå. CRUX har også institusjoner innen rus- og avhengighetsbehandling (TSB) og psykisk helsevern, samt oppfølgingscentre for mennesker utenfor arbeidslivet. Vi har også et tilbud til mennesker med psykisk utviklingshemming, samt ett foreldre- og barnsenter.

Overordnede innspill

CRUX takker for en god prosess i forbindelse med NOU-en, og for muligheten til å gi innspill.

Vårt overordnede inntrykk er at utvalget har gjort en solid jobb med en krevende oppgave, og vi vil i hovedsak uttrykke støtte til forslagene. Vi mener utvalget har funnet en definisjon som tydelig skiller mellom ideelle og kommersielle organisasjoner, men som samtidig ikke begrenser de ideelles handlingsrom og skaperkraft.

Vi er glade for at Avkommersialiseringsutvalget tydelig beskriver og anerkjenner de ideelles bidrag i velferdsmixen. Norge står overfor store velferdsutfordringer de neste årene, og et godt samspill mellom offentlig sektor og ideelle virksomheter er avgjørende for å løse oppgavene. Denne NOU-en kan være et riktig skritt på veien til å sikre de ideelle leverandørene mer forutsigbare rammebetingelser, samt gi et tydeligere handlingsrom for reserverte konkurranser.

Kommentarer til forslag til juridisk definisjon

CRUX gir full tilslutning til den foreslåtte definisjonen. Vi gir også full tilslutning til at den øverste aktøren i virksomheten må ha et sosialt formål, og mener dette er sentralt for tilliten til både ideell og offentlig sektor.

Vi støtter at formålet er bredt definert, slik at det rommer ideelle aktørers aktivitetsspenn på tvers av sektorer. Det er en viktig presisjon at overskudd skal brukes til det sosiale formålet.

CRUX støtter utvalget i at også ideelle må ha rom for å drive med noe overskudd, og slik gis mulighet til å styrke virksomhetene med tanke på innovasjon og fagutvikling. Ideelle organisasjoner tar stor risiko, særlig i anbudskonkurranser. Dette handler dels om eiendommer og personell, samt nødvendige systemer og infrastruktur, men også om bransjespesifikk risiko knyttet til variasjoner i etterspørsel, sykkelighet eller ulike akutte situasjoner som kan oppstå. I tillegg kommer at ideelle organisasjoner ikke har ekstern risikokapital, og derfor er helt avhengige av avtalene med det offentlige og hvordan risiko fordeles i disse. Det er derfor av stor betydning at ideelle organisasjoner har mulighet for å håndtere risiko i sin avtaleportefølje, herunder mulighet for å dekke eventuelle underskudd fra opparbeidet egenkapital. Vi støtter derfor utvalgets vurdering av at avgrensninger til sektorer ikke bør inn i definisjonen. Samfunnet har i alle tilfeller sikkerhet for at et eventuelt overskudd går tilbake til sosiale formål gjennom vilkårene i definisjonen.

Det er positivt at utvalget understreker viktigheten av selvbestemmelse og uavhengighet fra myndighetene. Dette er spesielt viktig gitt stadig økende rapporteringskrav og omfattende kontrakter, som fremtvinger at ideelle blir likere offentlig sektor. De ideelles egenart ligger i fleksibiliteten, og mulighet til å møte mennesker på andre måter enn det offentlige. Uavhengigheten må opprettholdes.

Kommentarer til reinvestering av overskudd til formålet

Kommersiell virksomhet

CRUX støtter utvalgets vurdering om at kommersiell virksomhet ikke må drives i slikt omfang at det kan oppstå tvil om aktøren er kommersiell eller ideell. Samtidig kan det ikke nedlegges forbud mot å drive kommersiell virksomhet i mindre skala som reinvesteres i det sosiale formålet. CRUX driver blant annet bruktbuikk og møbelverksted, og denne kommersielle virksomheten er en viktig del av vårt sosiale formål. Denne balansen må opprettholdes, slik utvalget råder til.

Mulighet for reinvestering av overskudd

Vi støtter utvalgets anbefaling om at eventuelt overskudd ikke reguleres i definisjonen. Bruk av overskudd bør heller reguleres i avtaler med oppdragsgiver.

Her er det viktig å legge til at ideelle organisasjoner må ha noe handlingsrom for å bygge opp en

rimelig økonomisk buffer. Vi tar en betydelig økonomisk risiko i flere kontraktsinngåelser, særlig i barnevernsektoren, der vi tidvis kan gå med betydelige underskudd som følge av eksterne forhold vi selv ikke har kontroll med. Dersom det offentlige ikke ønsker å kompensere leverandørene for eventuelle økonomiske tap ved kontraktsinngåelser, er det rimelig at et eventuelt overskudd kan disponeres innenfor formålet, slik også Frivillighet Norge påpeker. Flere av de ideelle har også en betydelig eiendomsportefølje med gamle bygg som krever investeringer til vedlikehold og tilpasninger til nye krav.

Kommentar til registerløsning for ideelle

CRUX støtter en registerløsning. Det er sentralt at myndighetene kan stole på løsningen, slik at de kan ivareta ansvaret i reserverte konkurranser.

Gjennom registerløsning vil det også bli lettere å samle et kunnskapsgrunnlag om ideelle, noe vi mener er viktig for å synliggjøre samfunnsbidraget og bidra til forskning.

Vi støtter utvalget i å bruke en eksisterende løsning slik at det ikke blir mer byråkrati, og at registeret kan benytte dokumenter som allerede eksisterer, slik det er skissert nå. Det er allerede stor variasjon i mengden dokumentasjon som skal leveres til det offentlige i anbudskonkurranser og tilskuddssøknader. Vi vil understreke viktigheten av at en registerløsning blir en reell forenkling, slik utvalget ser ut til å fremme, og ikke et nytt lag med byråkrati som ytterligere presser ideelle for ressurser. Utvalget ser ut til å legge opp til et rimelig nivå av opplysninger som må leveres og oppdateres. For å holde administrasjon på et enkelt nivå, mener vi det er viktig at dokumentasjon sendes inn til én instans.

CRUX mener at det vil være naturlig med en årlig revisjon av opplysningene, for å sikre at registrerte leverandører driver i tråd med definisjonen.

Mvh.

Helmuth M. Liessem, generalsekretær i stiftelsen CRUX

Ingvill Elvestad Meltvedt, leder for kommunikasjon og samfunnskontakt i stiftelsen CRUX